

12. ЗУХІ

Управа Міжнароднага грамадскага аб'яднання "Згуртаванне беларусаў свету "Бацькаўшчына" ўрачыста паведаміла, што падрыхтавала і пры дапамозе выдавецтва "Беларускі кнігазбор" выпусціла "надзвычай патрэбную ў сённяшні пераломны для лёсу краіны момант кнігу "Шлях нацыі і дзяржавы".

Сапраўды, вышэйназваны фаліант усяляе пачуццё павагі да айчынных дызайнераў і паліграфістаў. Мастак Віктар Сташчанюк стварыў арыгінальны макет, не пашкадаваў месца для ілюстрацый. Тут і летапісныя мініяцюры, і фотаздымкі, і гравюры сярэднявечча, і карты, і схемы, і рэпрадукцыі мастацкіх твораў. Ілюстрацыйны матэрыял стварае, як у кіно, відэарад -- і быццам бачыш Беларусь ад часоў Полацкага княжства да Лукашэнкі.

Так, у адным з раздзелаў кнігі пералічаны ўсе правіцелі Беларусі ад старажытнасці да сёння. Унушальны спіс! А ёсць жа яшчэ раздзелы "Гісторыя Беларусі ў табліцах і схемах", "Гісторыя Беларусі ў картах", "Беларускія нацыянальныя сімвалы"...

Для сухіх педантаў падаецца шматгадовая храналогія асноўных падзей нашай гісторыі, для ўзнёслых рамантыкаў -- раздзел "Беларускія песні і гімны", які пачынаецца народным творам "Бітва пад Воршай" і завяршаецца гімнам "Магутны божа". Для тых, хто веруе толькі факту, змешчаны копіі гістарычных дакументаў.

Над унікальнай кнігай працавалі Радзім Гарэцкі, Арсен Ліс, Адам Мальдзіс, Міхась Біч, Георгій Штыхаў, Язэп Юхо, Алег Трусаў, Алесь Петрашкевіч, Уладзімір Арлоў, Віктар Скарабагатаў... Усе -- вядомыя людзі. Усе, пэўна ж, выдатна разумелі неабходнасць сваёй працы для гістарычна неадукаванага народа, для заняўдбанай радзімы, для нацыянальнай дыяспары.

Хочацца падзякаваць калектыву слынных аўтараў, павіншаваць і ... паспачуваць. Таму што лёгка ўявіць іх расчараванне, калі яны ўбачылі сваю цудоўную кнігу, аддрукаваную тыражом усяго 500 экзэмпляраў.

Прыкра!

ЗРАЗУМЕЛА, ТУТ, У БЕЛАРУСІ, ЗУСІМ МАЛА БАГАТЫХ СУАЙЧЫННІКАЎ, ЯКІЯ МАГЛІ Б АХВЯРАВАЦЬ УЛАСНЫЯ СРОДКІ НА ПАЧЭСНУЮ СПРАВУ. МАЛА ІХ, АЛЕ Ж ЯНЫ, З ДОБРЫМІ ГРАШАМІ, ІСНУЮЦЬ І ДЗЕЙНІЧАЮЦЬ, ВУНЬ КОЛЬКІ МУЖЧЫН ЗАХАЦЕЛІ ПАПРАЦАВАЦЬ ПРЭЗІДЭНТАМ, БОЙКА РАСПАЧАЛІ ПРЭЗІДЭНЦКУЮ КАМПАНІЮ, НЕ ШКАДУЮЧЫ ГРОШАЙ. ДЫК ЧАМУ НЕ ДАПАМАГЛІ ВЫДАЦЬ КНІГУ, ЯКАЯ Б ДАЗВОЛІЛА ЭЛЕКТАРАТУ ЎБАЧЫЦЬ ДАЛЕЙ СВАЙГО НОСА І ГЛЫБЕЙ АФІЦЫЁЗНАГА ТЭЛЕЭКРАНА? МОЖА, ІМ НЕ ПРАПАНАВАЛІ СКІНУЦЦА? МОЖА, ЯНЫ ПРОСТА НЕ ВЕДАЛІ, ШТО НЕДЗЕ Ё МІНСКІМ ОФІСЕ СЯДЗІЦЬ ТОЕ ЗГУРТАВАННЕ "БАЦЬКАЎШЧЫНА", ПРА ЯКОЕ, ДАРЭЧЫ, АМАЛЬ НЕ ВЕДАЕ НІ ТУТЭЙШЫ ЛЮД, НІ РАСЦЯРУШАНАЯ ПА СВЕЦЕ, НЯЎЛОЎНАЯ, ЯК ПЫЛОК ПАПАРАЦЬ-КВЕТКІ, БЕЛАРУСКАЯ ДЫЯСПАРА?

Скажу, што я падумаў, калі ўбачыў на шыкоўным фаліянце лічбу 500. Падумаў: а можа, беларускай дыяспары не існуе як рэаліі гэтага свету? Жыве ў Амерыцы спадарыня Ірэна Каляда-Смірнова, яна ўзначальвае дабрачынны фонд, а фонд ахвяраваў пэўную суму на кнігу, пра якую ідзе гаворка. Ахвяраваў колькі мог. А больш ніхто нічога не даў? Ні ў Амерыцы, ні ў Канадзе, ні ў Аргенціне, ні ў Аўстраліі... Калі б далі хаця па цэнтру, то трох мільёнаў (мяркуемая колькасць дыяспары) цэнтаў хапіла б на велізарны тыраж кнігі. Нашай Галоўнай, але не прачытанай кнігі.

ХАЧУ ЎДАКЛАДНІЦЬ. РЭАЛЬНА ІСНУЕ НЕ АДНА АМЕРЫКАНКА БЕЛАРУСКАГА ПАХОДЖАННЯ КАЛЯДА-СМІРНОВА. РЭАЛЬНЫМІ ТАКСАМА МОЖНА ЛЧЫЦЬ, НАПРЫКЛАД, БЕЛАРУСАЎ АЎСТРАЛІ, КУДЫ З МІНСКА І АДПРАВІЎСЯ АДНОЙЧЫ ЛІТАРАТАР ЯЎГЕН ЛЕЦКА (АДЗІН З ПЕРШЫХ КІРАЎНІКОЎ "БАЦЬКАЎШЧЫНЫ"). АДПРАВІЎСЯ ЁН ЗА АКІЯНЫ-ГОРЫ З КАНКРЭТНАЙ МЭТАЙ: ПАПРАСІЦЬ ГРОШАЙ НА ВЫДАННЕ ПАТРЭБНЫХ БЕЛАРУСАМ КНІГ. НЕ ВЕДАЮ, КОЛЬКІ ЁН ПАДАРОЖНІЧАЎ, ШТО РАБІЎ. ВЕДАЮ ТОЛЬКІ ФІНАЛ.

У 1995 ГОДЗЕ "НАРОДНАЯ ГАЗЕТА" ЗМЯСЦІЛА ЗАМЕТАЧКУ ПАД ДЗІЎНАВАТАЙ НАЗВАЙ "ЯК БЕЛАРУС ЛЕЦКА АЎСТРАЛІЙСКІЯ ДАЛЯРЫ ПРАТАНЦАВАЎ". У ЗАМЕТАЧЦЫ -- НАЙЦКАВЕЙШЫ СЮЖЭТ.

ПРЫВЁЗ ЛЕЦКА ЧАМАДАН ("ДЫПЛАМАТ") ДАЛЯРАЎ, САБРАННЫХ У БЕЛАРУСАЎ АЎСТРАЛІ, І ЧАМУСЬЦІ З ТЫМ ЧАМАДАНАМ, ПА ЯГОНЫХ СЛОВАХ, ПАЛЯЦЕЎ НА ТАНЦЫ Ў МІНСКІ ДОМ ЛІТАРАТАРА. ТАМ ВЫСТУПАЎ ФАЛЬКЛОРНЫ КАЛЕКТЫЎ, РАЗАМ ТАНЦАВАЛІ І АРТЫСТЫ, І ГЛЕДАЧЫ. ЛЕЦКА ТАКСАМА НЕ ЎЦЯРПЕЎ, БО -- ЗУХ. ПАСТАВІЎ СВОЙ ЧАМАДАН -- І Ў СКОКІ З УПАДАБАНАЙ КАБЕТАЙ. ВЯРНУЎСЯ РАСПАРАНЫ, А ДЫПЛАМАТА З ГРАШАМІ НЯМА. УКРАЛІ. У БЕЛАРУСІ НЕ ТОЛЬКІ ЛЕЦКА -- ЗУХ!

ШТО АДБЫЛОСЯ ДАЛЕЙ З ТЫМ ЧАМАДАНАМ? БЫЦЦАМ ЗНАЙШЛІ ЯГО Ў МЕТРО. АЛЕ, ЯК МОЖНА ЗДАГАДАЦЦА, БЕЗ ГРОШАЙ. А ГРОШЫ Ў ТЫМ ЧАМАДАНЕ САПРАЎДЫ БЫЛІ, І НЕМАЛЫЯ, БО КАЛІ Б БЫЛІ МАЛЫЯ, ТО ЛЕЦКА ПАКЛАЎ БЫ ІХ У КАШАЛЁК, А КАШАЛЁК -- У КІШЭНЮ. БО КАШАЛЁК ДОБРАМУ ТАНЦОРУ НЕ ЗАМІНАЕ.

ВЫНІК -- НЕСУЦЯШАЛЬНЫ. ДЫЯСПАРА ЁСЦЬ, ГРОШЫ Ў ЯЕ ЁСЦЬ, ОФІС "БАЦЬКАЎШЧЫНЫ" ЁСЦЬ, УПРАВА У ІМ ПРАЦУЕ, ІДЭІ ГЕНЕРЫРУЕ, ФАКСЫ ШЛЕ, НОВЫ КІРАЎНІК ВАЖНУЮ СПРАВУ ВЯДЗЕ, А КНІГА-УНІКУМ, МАГЧЫМАЯ БІБЛІЯ ЎСІХ БЕЛАРУСАЎ СВЕТУ, МАЕ НАКЛАД УСЯГО 500 АСОБНІКАЎ.

МОЖА, Я І НЕ ЎКЛЮЧЫЎ БЫ ЗДАРЭННЕ З ЯЎГЕНАМ ЛЕЦКАМ У СВАЕ ХРОНІКІ, КАЛІ Б ЯНО НЕ БЫЛО СТАТЫСТЫЧНА ЎСТОЙЛІВЫМ. У ПАЧАТКУ ДЗЕВЯНОСТЫХ ГАДОЎ ДВАЦАТАГА СТАГОДДЗЯ Ў БЕЛАРУСІ ЯК ГРЫБЫ ПАЧАЛІ РАСЦІ ПАЛІТЫЧНЫЯ ПАРТЫІ, ГРАМАДСКІЯ ФОНДЫ, ПРАФЕСІЙНЫЯ СУПОЛКІ І ІНШ. ІХНІЯ КІРАЎНІКІ ЯК ПА КАМАНДЗЕ АДПРАЎЛЯЛІСЯ Ў ЗАМЕЖЖА ШУКАЦЬ ГРОШЫ, БО САМА ПА САБЕ, БЕЗ ГРОШАЙ, ДЭМАКРАТЫЯ НЕ РАЗВІВАЕЦЦА.

НАЗЫРАЎШЫ ЗА МЯЖОЙ ГРОШАЙ, КІРАЎНІКІ-ДЭМАКРАТЫ ВЯРТАЛІСЯ ДАМОЎ – І ТУТ З ТЫМІ ГРАШЫМА АДБЫВАЛІСЯ ФАНТАСТЫЧНЫЯ ГІСТОРЫІ. НЕКАТОРЫЯ З ІХ, САМЫЯ ГУЧНЫЯ, СТАЛІ ЗДАБЫТКАМ ПРЭСЫ, ПРА НЕКАТОРЫЯ – ХОДЗІЦЬ МНОГА ЧУТАК І ЗДАГАДАК.

УСЕ ГІСТОРЫІ ЗАВЯРШАЮЦЦА ЯК ПА ШАБЛОНЕ – ГРОШЫ ЗНІКАЮЦЬ І НЕ ЗНАХОДЗЯЦЦА. ЯК У ЛЕЦКІ.

ПАСЛЯ МАЁЙ ПУБЛІКАЦЫІ Ё “НАРОДНАЙ ВОЛІ” ПРА ЗНІКЛЫЯ ГРОШЫ ЛЕЦКА ДАСЛАЎ У РЭДАКЦЫЮ ЛІСТ, У ЯКІМ АБВІНАВАЦІЎ МЯНЕ Ё НЕПАВАЗЕ ДА ЯГО АСАБІСТА, ДА “БАЦЬКАЎШЧЫНЫ”, ДА БЕЛАРУСІ, ДА ЁСІХ БЕЛАРУСАЎ СВЕТУ. ПЕРАЛІЧЫЎ УСЕ МАЕ ГРАХІ З ДЗЯЦІНСТВА ПА СЁННЯШНІ ДЗЕНЬ. А ШТО СКАЗАЎ ПРА ГРОШЫ? ТОЕ, ШТО ВЫ ВЕДАЕЦЕ: ГРОШЫ ПРАПАЛІ НА ТАНЦАХ.

У ДАЛЁКАЙ АЎСТРАЛІ ТАКСАМА ПРАЧЫТАЛІ МАЮ ПУБЛІКАЦЫЮ І АДГУКНУЛІСЯ. ТАМТЭЙШЫЯ БЕЛАРУСЫ ПАДРАБЯЗНА РАСКАЗАЛІ, ЯК ЛЕЦКА ПРЫЯЗДЖАЎ, КАБ ВЫТРАСЦІ З ІХ ГРОШЫ. ЁН ДУМАЎ, АПАВЯДАЛІ МНЕ АЎСТРАЛІЙСКІЯ БЕЛАРУСЫ, ШТО ТУТ, У АЎСТРАЛІ, ГРОШЫ РАСТУЦЬ НА ДРЭВАХ, А МЫ Ж ІХ ЗАРАБЛЯЕМ ЦЯЖКАЙ ПРАЦАЙ, СЯРОД НАС НЯМА БАГАЦЕЯЎ.

АДНЫМ СЛОВАМ, БАГАЦЕЯЎ СЯРОД БЕЛАРУСАЎ ПАКУЛЬ НЯМА, З’ЯВІЛІСЯ ТОЛЬКІ ЗУХІ.

2002 – 2005